

**Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych
w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych
i regionalnych oświaty
oraz rynku pracy**

**Zespół Szkół Ekonomicznych im. St. Staszica
w Poznaniu**

opracowanie: Krzysztof Redliński

Poznań 2010

SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Publikacja dystrybuowana jest bezpłatnie

LIDER PROJEKTU

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

tel./fax +48 817491777

email: Sekretariat@wsei.lublin.pl

PARTNER PROJEKTU

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 9

tel./fax +48 713561538

email: skk@dswe.pl

Spis treści

1. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY.....	5
2. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	7
3. RYNEK PRACY	11
4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH	25
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	32
ZAŁĄCZNIKI- ANALIZA SWOT.....	34
ŹRÓDŁA	38

1. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

Zespół Szkół Ekonomicznych im. St. Staszica jest znaną renomowaną szkołą ponadgimnazjalną w Poznaniu. Poznań ma ok. 564 000 mieszkańców, jest dynamicznym ośrodkiem gospodarczym, akademickim, naukowym i kulturalnym, a także przemysłowym i usługowym. To również ważny węzeł komunikacyjny między Berlinem a Warszawą.

Poznań jest stolicą regionu i największym miastem. Ma to znaczący wpływ na jego wybór jako miejsca nauki.

Wielkopolska od stuleci jest regionem rozwiniętym gospodarczo, obecnie bezrobocie w regionie jest małe, a Poznań wg statystyk stanowi jedno z miast w Polsce, które cechuje najmniejsza liczba osób bez pracy.

Główna siedziba Zespołu Szkół Ekonomicznych znajduje się w dzielnicy Grunwald, blisko przystanków komunikacji miejskiej, co zapewnia dogodny dojazd. W skład ZSE wchodzi Technikum Administracyjno-Ekonomiczne oraz szkoła policealna dzienna i zaoczna.

Szkoła jest wyposażona w 10 pracowni komputerowych oraz w klasopracownie. Na terenie szkoły znajduje się dobrze wyposażona biblioteka z bogatym księgozbiorem skatalogowanym on-line oraz stanowiskami dostępu do Internetu dla uczniów. Wielofunkcyjne boisko ze sztuczną trawą oraz sala gimnastyczna zapewniają doskonałe zaplecze sportowe dla placówki.

Uczniowie ZSE pochodzą w większości z niezamożnych rodzin, w tym z terenów wiejskich. Wśród naszych uczniów około 10% to uczniowie pochodzący z rodzin bezrobotnych. Należy podkreślić, że ZSE ma wśród swoich uczniów osoby z różnymi dysfunkcjami (stanowią oni 10% ogółu uczniów). Zróżnicowanie uczniów wskazuje, że ZSE stara się wyjść naprzeciw potrzebom społecznym, a zarazem stworzyć szersze możliwości edukacyjne. Jednym z celów realizowanych przez szkołę jest umożliwienie uczniom równych szans edukacyjnych.

Wielu naszych uczniów korzysta z pomocy Miejskiego lub Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Z drugiej strony uczniowie ZSE są często wyróżniani za wyniki w nauce. W roku szkolnym 2008/2009 14 uczniów otrzymało stypendia Urzędu Miasta, a jedna uczennica Nagrodę Prezydenta Miasta Poznania.

Część uczniów naszej szkoły nie wykazuje wysokiego poziomu aspiracji zawodowych, zadawalając się często pracą poniżej swoich możliwości intelektualnych. Ich postawa wynika ze środowiska, z którego pochodzą, w którym żyją i się wychowują,

które to determinuje ich do takiej, a nie innej postawy życiowej – jest to między innymi bierność społeczna, wyuczone bezrobocie, niskie ambicje zawodowe.

Wielu absolwentów naszej szkoły po jej ukończeniu podejmuje pracę zawodową, rezygnując z dalszej możliwości pogłębiania swojej wiedzy na studiach wyższych. Pomimo niskiego w Poznaniu wskaźnika bezrobocia (w porównaniu do wskaźnika krajowego), podejmując pracę, absolwent pracuje często na stanowisku poniżej swoich kwalifikacji zawodowych.

W celu podniesienia aspiracji zawodowych naszych uczniów oraz podniesienia ich kompetencji szkoła współpracuje ze środowiskiem lokalnym, organizuje projekty edukacyjne, mające na celu wzmocnienie postawy przedsiębiorczej wśród uczniów.

Zmieniająca się rzeczywistość wymaga, aby absolwent posiadał nie tylko wiedzę teoretyczną, ale też był człowiekiem otwartym na nowe wyzwania, także technologiczne. Chcemy, aby nasi uczniowie byli wyposażeni w umiejętność obsługi programów komputerowych przydatnych w prowadzeniu nowoczesnej firmy, posiadali nie tylko umiejętność korzystania z pakietu Office, ale potrafili także korzystać w pracy z programów finansowo-księgowych, kadrowo-płacowych, prowadzić komputerowo księgę przychodów i rozchodów czy obsługiwać specjalistyczne programy stosowane w różnego typu firmach.

Dążmy do tego, aby nasi absolwenci nie mieli problemów ze znalezieniem pracy w swoim zawodzie, a informacje docierające od ich pracodawców świadczą o tym, że są najczęściej cenionymi pracownikami. Nauczyciele ZSE chcą kształcić ludzi przedsiębiorczych, kreatywnych, chętnych do pomocy innym.

Kadra nauczycielska w ZSE nieustannie się doskonali i rozwija. Na 90 nauczycieli pracujących w szkole aż 65 osób to nauczyciele mianowani i dyplomowani. Co więcej, ponad 50 nauczycieli to osoby poniżej 45. roku życia.

Nauczyciele aktywnie uczestniczą w projektach organizowanych przez szkołę, warto też zauważyć, że bardzo często projekty są tworzone z ich inicjatywy. Kadra nauczycielska stara się budować w uczniach ciekawość świata oraz chęć nauki i rozwoju.

Szkoła stara się nieustannie powiększać sieć swoich partnerów oraz pozyskiwać patronaty wybitnych i znanych instytucji ekonomicznych. Patronat nad Zespołem Szkół Ekonomicznych objął m.in. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.

Szkoła podpisała też porozumienia o współpracy w dziedzinie edukacji ze Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Oddział Wielkopolski, które objęło patronatem klasy o specjalizacji finanse i rachunkowość w zawodzie technik ekonomista.

Podobne porozumienie, dotyczące patronatu nad klasą o specjalizacji ubezpieczenia, szkoła podpisała z Towarzystwem Ubezpieczeń ALLIANZ POLSKA SA.

2. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

Efekty kształcenia:

Kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości

Definicja:

Inicjatywność i przedsiębiorczość oznaczają zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów. Stanowią one wsparcie dla indywidualnych osób nie tylko w ich codziennym życiu prywatnym i społecznym, ale także w ich miejscu pracy, pomagając im uzyskać świadomość kontekstu ich pracy i zdolność wykorzystywania szans; są podstawą bardziej konkretnych umiejętności i wiedzy potrzebnych tym, którzy podejmują przedsięwzięcia o charakterze społecznym lub handlowym lub w nich uczestniczą. Powinny one obejmować świadomość wartości etycznych i promować dobre zarządzanie.

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją

Konieczna wiedza obejmuje zdolność identyfikowania dostępnych możliwości działalności osobistej, zawodowej lub gospodarczej, w tym szerszych zagadnień stanowiących kontekst pracy i życia ludzi, takich jak ogólne rozumienie zasad działania gospodarki, a także szanse i wyzwania stojące przed pracodawcami i organizacjami. Osoby powinny również być świadome zagadnień etycznych związanych z przedsiębiorstwami oraz tego, w jaki sposób mogą one wywoływać pozytywne zmiany, np. poprzez sprawiedliwy handel lub przedsięwzięcia społeczne.

Umiejętności odnoszą się do proaktywnego zarządzania projektami (co obejmuje np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów, ocenę i sprawozdawczość), skutecznej reprezentacji i negocjacji oraz zdolności zarówno pracy indywidualnej, jak i współpracy w zespołach. Niezbędna jest umiejętność oceny i identyfikacji własnych mocnych i słabych stron, a także oceny ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.

Postawa przedsiębiorcza charakteryzuje się inicjatywnością, aktywnością, niezależnością i innowacyjnością zarówno w życiu osobistym i społecznym, jak i w pracy.

Obejmuje również motywację i determinację w kierunku realizowania celów – czy to osobistych, czy wspólnych, zarówno prywatnych, jak i w pracy.¹

Kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

Definicja:

Kompetencje informatyczne obejmują umiejętne i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Opierają się one na podstawowych umiejętnościach w zakresie TIK: wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją

Kompetencje informatyczne wymagają solidnego rozumienia i znajomości natury, roli i możliwości TSI w codziennych kontekstach: w życiu osobistym i społecznym, a także w pracy. Obejmuje to główne aplikacje komputerowe – edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych, przechowywanie informacji i posługiwanie się nimi – oraz rozumienie możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji i udziału w sieciach współpracy, a także do celów uczenia się i badań. Osoby powinny także rozumieć, w jaki sposób TSI mogą wspierać kreatywność i innowacje, a także być świadome zagadnień dotyczących prawdziwości i rzetelności dostępnych informacji oraz zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu z TSI.

Konieczne umiejętności obejmują zdolność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób, przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedniości, z rozróżnieniem elementów rzeczywistych od wirtualnych przy rozpoznawaniu połączeń. Osoby powinny posiadać umiejętności wykorzystywania narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji, a także zdolność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwania ich i korzystania z nich; powinny również być w stanie stosować TSI jako wsparcie krytycznego myślenia, kreatywności i innowacji. Korzystanie z TSI wymaga krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do dostępnych informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystywania mediów interaktywnych. Rozwijaniu tych

¹ Fundusze Europejskie na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Spójności 2007–2013, http://www.efs.gov.pl/slownik/Strony/Kompetencje_kluczowe.aspx/.

kompetencji sprzyja również zainteresowanie udziałem w społecznościach i sieciach w celach kulturalnych, społecznych lub zawodowych.²

Kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki

Definicja:

Kompetencje matematyczne obejmują umiejętność rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. Istotne są zarówno proces i czynność, jak i wiedza, przy czym podstawę stanowi należyte opanowanie umiejętności liczenia. Kompetencje matematyczne obejmują – w różnym stopniu – zdolność i chęć wykorzystywania matematycznych sposobów myślenia (myślenie logiczne i przestrzenne) oraz prezentacji (wzory, modele, konstrukty, wykresy, tabele).

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją

Konieczna wiedza w dziedzinie matematyki obejmuje solidną umiejętność liczenia, znajomość miar i struktur, głównych operacji i sposobów prezentacji matematycznej, rozumienie terminów i pojęć matematycznych, a także świadomość pytań, na które matematyka może dać odpowiedź. Osoba powinna posiadać umiejętności stosowania głównych zasad i procesów matematycznych w codziennych sytuacjach prywatnych i zawodowych, a także śledzenia i oceniania ciągów argumentów. Powinna ona być w stanie rozumować w matematyczny sposób, rozumieć dowód matematyczny i komunikować się językiem matematycznym oraz korzystać z odpowiednich pomocy. Pozytywna postawa w matematyce opiera się na szacunku dla prawdy i chęci szukania przyczyn i oceniania ich zasadności.³

Kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych

Definicja:

Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie

² Fundusze Europejskie na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Spójności 2007–2013, http://www.efs.gov.pl/slownik/Strony/Kompetencje_kluczowe.aspx/.

³ Fundusze Europejskie na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Spójności 2007–2013, http://www.efs.gov.pl/slownik/Strony/Kompetencje_kluczowe.aspx/.

ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby.

Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy powiązane z tą kompetencją

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisania tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

pozytywna postawa obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej.⁴

Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów

Uczniowie naszej szkoły w czasie nauki zdobywają nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również umiejętności praktyczne potrzebne na rynku pracy. Uczniowie mają szerokie umiejętności, jeśli chodzi o obsługę komputera; promowane jest również aktywne korzystanie z sieci Internet.

Udział w licznych projektach pozwala na sprawdzenie wiedzy teoretycznej w praktyce. W szkole jest promowana i wykorzystywana praca w grupach oraz praca w systemie projektowym.

Uczniowie uczą się języków obcych, jednakże nie wszyscy potrafią się nimi posługiwać na poziomie pozwalającym na swobodną komunikację. Wynika to często z braku doświadczenia i sposobności do prowadzenia konwersacji. Uczniowie często nie zdają sobie sprawy ze znaczenia języków obcych we współczesnym świecie.

Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Jak pisze W. Furmanek: „W procesach edukacyjnych należy dążyć do tego, by uczeń opanował umiejętności planowania, organizowania, kontrolowania przebiegu i rezultatów oraz doskonalenia własnego uczenia się”.⁵ Właśnie takie umiejętności,

⁴ Fundusze Europejskie na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Spójności 2007–2013, http://www.efs.gov.pl/slownik/Strony/Kompetencje_kluczowe.aspx/.

⁵ <http://www.univ.rzeszow.pl/wmp/technika/wfurmanek/284.pdf/>.

zaliczane niekiedy do tzw. miękkich kompetencji zawodowych, musimy kształtować wśród naszych uczniów. Uczyć świadomego, planowego i efektywnego samodzielnego uczenia się. Te miękkie kompetencje muszą wspierać rozwój kompetencji „twardych” zawodowych.

Przeprowadzone badania ankietowe w ramach projektu „Systemowe wsparcie usług edukacyjnych dla uczniów poznańskich szkół szansą na rozwój zawodu uczniów w Poznaniu” wskazują również na konieczność kontynuowania wielu działań prowadzonych dotychczas przez nauczycieli Zespołu Szkół Ekonomicznych zarówno w czasie zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz realizowanych projektów. W szczególności należałoby zwrócić uwagę na następujące działania, które kształtowałyby poprzez rozwój kompetencji kluczowych kompetencje zawodowe uczniów ZSE:

- zaktywizowanie uczniów do świadomego planowania nauki i wykonywania zadań, samodzielności w zdobywaniu wiedzy i nowych umiejętności poprzez wykorzystanie metod aktywizujących,
- organizowanie warsztatów dotyczących metod uczenia się,
- prowadzenie zajęć z komunikacji interpersonalnej,
- dodatkowe zajęcia z języków obcych w formie konwersacji,
- wdrażanie uczniów do pracy metodą projektów – kreowanie przedsiębiorczości, umiejętności pracy zespołowej, rozwiązywania projektów w sposób twórczy,
- wykorzystanie technologii informacyjnej i komputera w aktywny sposób podczas zajęć ze wszystkich przedmiotów, wykonywania zadań domowych oraz projektowych,
- zwiększanie dostępności Internetu w szkole jako źródła wyszukiwania i selekcjonowania informacji.

3. RYNEK PRACY

Regionalny i lokalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych szkół

Zespół Szkół Ekonomicznych w Poznaniu przygotowuje absolwentów do wejścia na rynek pracy, na którym sytuacja jest lepsza niż w innych częściach Polski. Co więcej, szkoła stara się wykorzystywać nowoczesne metody nauczania, stawia na naukę poprzez praktykę, promuje niezbędną w obecnych czasach umiejętność pracy w grupach. Tworzone specjalności odpowiadają potrzebom rynku pracy, a dzięki współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami i instytucjami uczniowie mogą między

innymi już w trakcie nauki poznać i zrozumieć wymagania przyszłych pracodawców, co pozwala im się lepiej przygotować do wejścia na rynek pracy.

Poznań i jego aglomeracja są zaliczane do najsilniejszych gospodarczo rejonów Polski. „Według GUS wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego w Poznaniu wyniosła w 2005 r. w przeliczeniu na mieszkańca 53,3 tys. zł (207% średniej krajowej oraz 193% średniej dla województwa wielkopolskiego). W Poznaniu wytwarzana jest 1/3 wartości dodanej brutto (WDB) województwa wielkopolskiego. Blisko 3/4 wartości dodanej brutto wytwarzają jednostki prowadzące działalność usługową. Przemysł i budownictwo wytwarzają ponad 1/4 WDB”.⁶

Kluczowymi sektorami dla rozwoju Wielkopolski są sektory: motoryzacyjny, meblarski, spożywczy, usług teleinformatycznych, outsourcingowy i logistyczny. Sektory te w ostatnich latach przeżywają rozkwit, w okolicach Poznania powstają wielkie centra logistyczne, jak chociażby Raben, DHL. Aby wzmocnić pozycje poszczególnych firm na rynku, powstają klastry oraz parki technologiczne.

Wielkopolska aktywnie korzysta z możliwości oferowanych przez członkostwo Polski w UE. Wielkopolskie firmy korzystają z dotacji na rozwój, mieszkańcy regiony rozwijają swoje kompetencje dzięki szkoleniom. W ostatnich latach zauważalny jest w Wielkopolsce rozwój III sektora, również nierzadko dzięki funduszom unijnym, który oferuje dodatkowe miejsca pracy. Samorządy realizują głównie projekty w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury drogowej, uzbrojenia terenu, ochrony środowiska. W samym Poznaniu wielkość środków unijnych pozyskanych od maja 2004 roku wyniosła ponad 1 mld zł.⁷

Tak jak w 20-leciu międzywojennym, tak i dziś Międzynarodowe Targi Poznańskie mają znaczący wpływ na rozwój regionu. Targi poznańskie to jedne z największych w Europie, pomimo ciągłych zmian na rynku i rosnącej konkurencji ciągle zachowują swoją pozycję lidera w Polsce. „Biorąc pod uwagę powierzchnię targową, należy do nich więcej niż połowa krajowego rynku (57%). Zajmują również 1. miejsce pod względem liczby wystawców (46% ogółu) i liczby zwiedzających (43%). Wśród organizatorów targów w Europie Środkowo-Wschodniej MTP zajmują 1. pozycję pod względem liczby zorganizowanych imprez, 2. pod względem sprzedanej powierzchni wystawienniczej oraz 4. pod względem liczby zwiedzających. Systematycznie wzrasta liczba wystaw i salonów specjalistycznych.”⁸

⁶ <http://www.poznan.pl/mim/public/inwestycje/pages.html?id=9379&ch=9384&p=9391&instance=1017&lang=pl&lhs=inwestycje&rhs=publications/>.

⁷ <http://www.poznan.pl/mim/public/inwestycje/pages.html?id=9379&ch=9384&p=9391&instance=1017&lang=pl&lhs=inwestycje&rhs=publications/>.

⁸ <http://www.poznan.pl/mim/public/inwestycje/pages.html?id=9379&ch=9384&p=9391&instance=1017&lang=pl&lhs=inwestycje&rhs=publications/>.

Pomimo dobrej w porównaniu z innymi regionami Polski oraz z innymi państwami Europy koniunktury w ostatnich miesiącach można było zaobserwować spadek popytu na dobra i usługi, co wiązało się z kłopotami w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i – co za tym idzie – zagrożeniem dla miejsc pracy. Mimo że w Wielkopolsce nie przeprowadzono dużej liczby zwolnień, a stopa bezrobocia jest nadal jedną z najniższych w Polsce, pracodawcy niezbyt chętnie zwiększali w ostatnim czasie zatrudnienie.

Oznaki spowalniającej gospodarki pojawiły się już pod koniec 2008 roku, wtedy też zmniejszyła się liczba ofert pracy pojawiających się w portalach pracy czy w urzędach pracy.

W 2009 roku w porównaniu z 2008 liczba ofert pracy, jakimi dysponował urząd, zmniejszyła się o ponad 33%. Wzrosła także stopa bezrobocia, choć nadal pozostała najniższą w województwie i kraju – w mieście Poznaniu wzrosła z 1,7 w grudniu 2008 roku do 3,2 w grudniu 2009, natomiast w powiecie poznańskim analogicznie z 1,8 do 3,5. Oznaką kryzysu było także zwiększenie się liczby zwolnień grupowych w regionie. W roku 2009 taki zamiar zgłosiły 54 firmy, a w 2008 było to tylko 17 zakładów. Skutkiem problemów, z jakimi borykali się przedsiębiorcy, była zwiększająca się liczba osób rejestrujących się w urzędzie pracy – wzrost względem roku poprzedniego wyniósł 89,17% według stanu na 31 grudnia 2009 roku.⁹

Struktura według wieku w %						
18–24	12,6	15,8	20	22,5	14,8	18,0
25–34	31,9	35,1	28,6	31,8	31,0	34,1
35–44	16,0	16,5	14,6	16,8	15,6	16,5
45–54	26,3	21,5	27,4	21,1	26,6	21,4
55–59	10,7	9,2	7,9	6,5	9,9	8,3
60–64	2,5	1,9	1,5	1,3	2,1	1,7

Za: Rynek pracy w Poznaniu i powiecie poznańskim 2009, Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu

⁹ Rynek pracy w Poznaniu i w powiecie poznańskim 2009, Raport PUP w Poznaniu.

Struktura według wykształcenia w %						
Wyższe	23,6	23,7	17,6	17,7	21,8	21,8
Policealne i średnie zawodowe	21,7	19,8	21,9	21,4	21,7	20,3
Średnie ogólnokształcące	12,5	13,3	11,9	12,2	12,3	12,9
Zasadnicze zawodowe	18,1	20,9	24,3	26,4	19,9	22,7
Gimnazjalne i poniżej	24,1	22,3	24,3	22,3	24,2	22,3

Za: Rynek pracy w Poznaniu i powiecie poznańskim 2009, Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu

Osoby młode, czyli potencjalni absolwenci naszej szkoły (do 24. roku życia), stanowią ok. 15% ogólnej liczby osób bezrobotnych w regionie. O wiele wyższy współczynnik bezrobocia jest w grupie starszej, czyli wśród osób pomiędzy 25. a 34. rokiem życia. Stanowią one ok. 35% ogólnej liczby bezrobotnych w mieście Poznaniu. Najnowsze statystyki pokazują, że obecnie powrócił problem bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem. Młodzi ludzie kształcą się głównie na kierunkach humanistycznych – obecnie ma miejsce „nadprodukcja” politologów, pedagogów, filologów, jak również specjalistów w dziedzinie zarządzania.

Młodzi ludzie w toku nauki nie są uczeni szukania pracy, nie wiedzą, jakie zasady działają w miejscu pracy. Z tego też powodu pracodawcy nierzadko zastanawiają się przed zatrudnieniem młodych. To nie brak doświadczenia jest problemem, ale niedostosowanie do pracy i brak chęci zaangażowania w takową.

Młodzi ludzie nie mają również pojęcia o oferowanych na rynku stawkach wynagrodzenia. Dlatego też wyobrażają sobie, że przyszli pracodawcy zaoferują im o wiele więcej, niż są w stanie faktycznie otrzymać.

Młodzież wchodząca na rynek pracy nie dostaje oczekiwanego wynagrodzenia, więc czuje się sfrustrowana i nierzadko rezygnuje z pracy, zanim na dobre pozna zasady działające na rynku. Osoby obecnie wchodzące na rynek pracy należą do tzw. pokolenia Y.

Pokolenie to jest zupełnie inne od poprzednich pokoleń, które wchodziły na rynek pracy. Obecna młodzież jest zdolna i bardzo pewna siebie. Nie brakuje jej zapału do pracy, ale z drugiej strony młodzi nie chcą być tylko trybikami w machinie korporacji. Wymagają dużo od siebie, ale tak samo dużo wymagają od innych. Na Zachodzie bardzo wyraźnie zaznaczyli już swoją obecność. Polscy pracodawcy nie do końca są gotowi na to nadchodzące pokolenie. Jest ono o tyle odmienne od poprzednich generacji, że dorastało już w warunkach gospodarki rynkowej – od małego miało dostęp do komputerów, później do Internetu. Młodzi ludzie są bardziej otwarci od swoich poprzedników, nie boją się wyrażać swoich opinii. Sprawia to, że bardzo często pracodawcy boją się ich zatrudnić.

W związku ze zmianami w gospodarce i z odmienianym przez wszystkie przypadki słowem „kryzys” pod koniec 2008 i w pierwszym półroczu 2009 roku przedsiębiorcy w Polsce – starając się jak najbardziej chronić przyszłość swojej firmy – stawali na wykwalifikowaną, doświadczoną i – co za tym idzie – „wiekową” kadrę. Młodzi ludzie nie byli pożądanym zasobem na rynku pracy. W całej Europie bezrobocie wśród młodych ludzi wzrastało. Mimo że wskaźniki w Polsce nie pokazywały tak drastycznych danych jak w innych częściach naszego kontynentu czy też w Stanach Zjednoczonych, a sytuacja w Wielkopolsce należała do jednej z lepszych w naszym kraju, należy pamiętać, że w odbiorze pracodawców przedstawiciele tego pokolenia często budzą strach. Jak więc widzimy, nie jest to tylko tendencja w Polsce, ale na całym świecie – młodzi ludzie są grupą defaworyzowaną na rynku pracy.

Sytuacja na rynku pracy wzmacnia dodatkowo cechy, które i tak już charakteryzowały to nowe pokolenie. Współczesne społeczeństwa z jednej strony stają przed wielkimi możliwościami, ale z drugiej strony spala je niekończący się stres i ogromne współzawodnictwo we wszystkich dziedzinach życia. Dlatego też przetrwanie na rynku pracy wymagało wykształcenia takich cech jak: pewność siebie, szacunek do własnej osoby czy wysoka samoocena. To „samouwielbienie” generacji Y nie jest jednak bezpodstawne. Pod względem wykształcenia młodzież ta znacząco wyprzedza poprzednie pokolenia. Młodzi ludzie chcą się uczyć i rozwijać – oczekują tych możliwości od pracodawcy, szkoły, jak również rynku pracy.

Praca dydaktyczna z obecną młodzieżą musi opierać się na zupełnie innych założeniach niż miało to miejsce wcześniej.

Obecne pokolenie to pokolenie Youtube.com i MTV, informacje powinny być przekazywane w związku z tym w sposób jak najbardziej skondensowany i przystępny. Zajęcia trwające dłużej niż kilkanaście minut stają się dla młodych zbyt długie i nudne, szkolenie w firmie powinno zawierać jak najwięcej przykładów i nie powinno się przeciągać w nieskończoność.

Wyzwanie stojące przed Zespołem Szkół Ekonomicznych, ale również przed każdą inną szkołą, to przekazywanie wiedzy w taki sposób, żeby młodzi ludzie sami chcieli ją pogłębiać i szukać dalej.

„Igreki” nie są wiernymi pracownikami, nie są łatwymi uczniami. Wspomnieliśmy już, że młodzi ludzie wymagają dużo od siebie i od innych, ponieważ wchodzą dopiero na rynek pracy. Nie posiadają rodzin, nie mają zobowiązań typu kredyty czy pożyczki, mogą dowolnie często zmieniać pracę, poszukiwać swojego miejsca. Rutyna w miejscu pracy oraz brak możliwości dalszego rozwoju są dla „Igreków” wystarczającym powodem do poszukiwania nowej posady. Ponieważ młodzi ludzie nie mają dużego doświadczenia w pracy, często nie wiedzą, jak praca powinna wyglądać. Nieustannie poszukują czegoś nowego. Tzw. job hopping (częste zmienianie

pracy) jest popularny wśród młodych pracowników, niekoniecznie jednak znajduje aprobatę pracodawców.

Ponieważ pokolenie Y jest przyszłością, pracodawcy będą musieli się do młodych pracowników przekonać, a ci drudzy będą musieli być troszkę mniej wymagający wobec swoich pracodawców.¹⁰

Zawody poszukiwane na rynku pracy

Obecnie gospodarka potrzebuje inżynierów zajmujących się budownictwem dróg i obiektów oraz osób odpowiedzialnych z odnawialne źródła energii. Niejednokrotnie wspomina się o braku kształcenia na kierunkach ścisłych.

Z drugiej jednak strony wraz z bogaceniem się polskiego społeczeństwa i z rozwojem naszej gospodarki ogromne znaczenie mają usługi i to ten sektor gospodarki jest w tej chwili największym rynkiem pracy i to właśnie on poszukuje najwięcej pracowników.

Wciąż poszukiwani są pracownicy budowlani, niezmiennym zainteresowaniem pracodawców cieszą się handlowcy. Potwierdzają to dane Pracuj.pl: w minionym roku firmy skierowały do handlowców ponad 77 tys. ofert, co stanowiło niemal połowę wszystkich zamieszczonych w tym serwisie. Również dane styczniowe dobrze rokują dla osób szukających pracy w sprzedaży.¹¹

¹⁰ www.rynekpracy.pl/.

¹¹ <http://www.egospodarka.pl/49457,Handlowcy-wciaz-rozchwytywani,1,39,1.html/>.

**Liczba ofert pracy dla handlowców w styczniu 2010 r.
(w podziale na regiony)**

WOJEWÓDZTWO	LICZBA OFERT STYCZEŃ 2010
mazowieckie	1324
śląskie	785
wielkopolskie	740
dolnośląskie	735
małopolskie	633
pomorskie	575
łódzkie	541
kujawsko pomorskie	475
zachodniopomorskie	445
podkarpackie	373
lubelskie	372
lubuskie	327
warmińsko-mazurskie	323
opolskie	317
świętokrzyskie	292
podlaskie	291
zagranica	27

Źródło: Dane własne Pracuj.pl

Za: <http://www.egospodarka.pl/49457,Handlowcy-wciaz-rozchwytywani,1,39,1.html>

Również duża liczba ofert jest skierowana do osób chcących pracować w finansach, bankowości i ubezpieczeniach.

**Liczba ofert pracy dla handlowców w styczniu 2010 r.
(w podziale na branżę ogłoszeniodawcy)**

BRANŻA	LICZBA OFERT	PROCENT WSZYSTKICH OFERT
handel i sprzedaż	3985	46,5%
bankowość, finanse, ubezpieczenia	1474	17,2%
przemysł lekki	807	9,4%
budownictwo i nieruchomości	705	8,2%
telekomunikacja i zaawansowane technologie	659	7,7%
produkcja dóbr szybkozbywalnych - FMCG	603	7,0%
przemysł ciężki	594	6,9%
marketing, media, reklama	452	5,3%
przemysł farmaceutyczny	444	5,2%
IT	212	2,5%
transport i logistyka	204	2,4%
przemysł chemiczny	180	2,1%
edukacja, kształcenie, szkolenia	109	1,3%
turystyka, hotelarstwo, gastronomia	99	1,2%
prawo, obsługa prawna	99	1,2%

Źródło: Dane własne Pracuj.pl

Za: <http://www.egospodarka.pl/49457,Handlowcy-wciaz-rozchwytywani,1,39,1.html>

Wśród handlowców pracodawcy najbardziej cenią doświadczenie oraz znajomość branży, jak również lokalnego rynku pracy. Niezbędne również w zawodzie handlowca są bardzo dobra znajomość obsługi komputera i prawo jazdy.

Niezmienne na rynku pracy pojawia się dużo ofert dla informatyków. Poszukiwani są tak programiści, jak i specjaliści od e-commerce oraz administratorzy sieci i graficy, projektanci i twórcy serwisów WWW.

Według badań to wcale nie upragniony przez niektórych tytuł magistra, ale wykształcenie średnie jest tym, którego najbardziej poszukują pracodawcy.

Absolwenci szkół średnich mogą znaleźć pracę na takich stanowiskach, jak doradca Otwartych Funduszy Emerytalnych, windykator, handlowiec, sprzedawca i telemarketer, a także pracownik administracji biurowej.

„Osoby ze średnim wykształceniem mogą liczyć na zarobki pomiędzy 1500 a 3400 zł brutto. Na stanowiskach takich jak przedstawiciele handlowi czy agenci ubezpieczeniowi pracodawcy często oferują stosunkową niewielką pensję podstawową oraz prowizję, która jest uzależniona od wyników sprzedaży – mówi Beata Szilf-Nitka, dyrektor generalny internetowej giełdy pracy infoPraca.pl.¹²

¹² <http://www.egospodarka.pl/39025,Wykształcenie-srednie-najbardziej-pozadane,1,39,1.html/>.

Co więcej, jak twierdzą specjaliści, warto zatrudniać osoby z wykształceniem średnim.

„Pracodawca, zatrudniając nową osobę, powinien rozważyć, czy kwalifikacje kandydata nie przekraczają znacznie wymagań na dane stanowisko. Jeżeli wiążemy nadzieję na dłuższą współpracę z nowo przyjmowaną osobą, to musimy liczyć się z tym, że niezbyt wymagające, a przede wszystkim monotonne obowiązki, szybko zniechęcą taką osobę do pracy. Przez to praca świadczona przez taką osobę będzie zdecydowanie mniej wydajna. Taki pracownik może też szybko skorzystać z pierwszej nadarzającej się okazji, żeby zmienić pracę, a pracodawca stanie przed koniecznością podjęcia kolejnego procesu rekrutacji. Pracownik z kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom danego miejsca pracy będzie swoje zajęcie cenił i często wykonywał zdecydowanie bardziej skrupulatnie niż osoba o teoretycznie wyższych kwalifikacjach formalnych” – uważa Anna Skoczylas, psycholog z serwisu infoPraca.pl.¹³

Również Wielkopolski Związek Pracodawców Prywatnych jako najbardziej poszukiwane zawody w Wielkopolsce podaje:

- ekonomistów ze specjalnością finansowo-księgową,
- specjalistów w zakresie zarządzania,
- specjalistów w zakresie handlu i marketingu,
- bankowców,
- informatyków,
- specjalistów w zakresie organizacyjno-prawnym,
- specjalistów w zakresie administracyjno-biurowym,
- inżynierów i techników,
- specjalistów w zakresie doradztwa technicznego.¹⁴

Zespół Szkół Ekonomicznych nieustannie bada doniesienia z rynku pracy i stara się odpowiedzieć na pojawiające się zapotrzebowanie. Dyrekcja szkoły, biorąc pod uwagę preferencje rynku pracy, wprowadziła specjalizacje w zawodzie technik ekonomista:

- ubezpieczenia,
- reklama w biznesie,
- usługi turystyczne,
- mała przedsiębiorczość.

W związku z tym, że nadal najbardziej poszukiwani na rynku pracy są handlowcy, uczniowie w ramach zajęć dodatkowych są przygotowywani i szkoleni pod ką-

¹³ <http://www.egospodarka.pl/39025,Wykształcenie-srednie-najbardziej-pozadane,1,39,1.html/>.

¹⁴ <http://www.poznan.pl/mim/public/msp/pages.html?co=list&id=782&ch=797&instance=1017&lang=pl/>.

tem obsługi klienta oraz pracy w call center. Są to również niezwykle ważne kompetencje, biorąc pod uwagę znaczenie Poznania jako centrum outsourcingu.

Informacje dotyczące rynku pracy powinny być uwzględnione przez organ prowadzący zespoły szkół w kształtowaniu polityki oświatowej dotyczącej szkolnictwa zawodowego.

W Poznaniu w roku szkolnym 2009/2010 działa 20 zespołów szkół zawodowych, a w nich:

- 4 licea profilowane,
- 13 liceów ogólnokształcących,
- 20 techników,
- 11 zasadniczych szkół zawodowych,
- 1 uzupełniające liceum ogólnokształcące dla dorosłych,
- 10 techników uzupełniających dla dorosłych,
- 2 szkoły policealne,
- 6 szkół policealnych dla dorosłych,
- 2 gimnazja,
- 3 internaty

oraz Poznańskie Centrum Edukacji Ustawicznej i Praktycznej.

W szkołach zawodowych w naszym mieście uczy się 6993 uczniów. Uczniowie są przygotowani do pracy w 33 zawodach.

Zawody najczęściej wybierane przez uczniów to:

- technik informatyk: 850 uczniów,
- technik hotelarstwa: 838 uczniów,
- technik ekonomista: 677 uczniów,
- technik pojazdów samochodowych: 670 uczniów.

Z kolei te najrzadziej wybierane przez uczniów kształtują się następująco:

- technik agrobiznesu: 63 uczniów,
- technik technologii drewna: 52 uczniów,
- technik drogownictwa: 64 uczniów,
- technik urządzeń sanitarnych: 35 uczniów.

Jak wynika z przytoczonych danych, Zespół Szkół Ekonomicznych kształci absolwentów w zawodach stale poszukiwanych na rynku pracy.

Dzięki specjalnościom: ubezpieczenia (prowadzonej we współpracy z firmą ubezpieczeniową Allianz), finanse i bankowość, usługi turystyczne, grafika komputerowa czy projektowanie stron WWW, szkoła przygotowuje absolwentów do pracy

w poszukiwanych na rynku zawodach. Rozpoczęcie kształcenia na specjalności mała przedsiębiorczość uczy i motywuje młodych ludzi do zakładania własnej działalności gospodarczej. Biorąc pod uwagę cechy młodych ludzi oraz ich podejście do pracy, własna firma może być doskonałą alternatywą dla pracy na etacie.

W chwili obecnej w Wielkopolsce na absolwentów czeka ponad 1200 ofert pracy. Wielkopolska jest jednym z najszybciej rozwijających się regionów, już obecnie w Poznaniu mieści się wiele centrów outsourcingowych: Man Accounting, Carlsberg, Bertelsmann (Arvato). Dynamicznie rozwijają się w naszym regionie firmy z kapitałem Polskim: Solaris, Novol.

Wiele firm z Wielkopolski znalazło się na liście Diamentów Forbesa. Poniżej prezentujemy tylko te największe.

Firmy powyżej 250 mln PLN

Poz.	Nazwa firmy	Miasto
1.	HYDROBUDOWA POLSKA SA	Przeźmierowo
2.	POSZUKIWANIA NAFTY I GAZU NAFTA SP. Z O.O.	Piła
3.	PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO-PROMOCYJNE AGRO-EFEKT SP. Z O.O.	Perzów
4.	FAMOT PLESZEW SA	Pleszew
5.	PIOTR I PAWEŁ SA	Poznań
6.	KOMPUTRONIK SA	Poznań
7.	PBG SA	Przeźmierowo
8.	SOLARIS BUS & COACH SA	Owińska
9.	ENE SA	Poznań
10.	EUROCASH SA	Komorniki
11.	PFEIFER LANGEN POLSKA SA	Poznań
12.	ZESPÓŁ ELEKTROWNI PĄTNÓW ADAMÓW KONIN SA	Konin
13.	AESCLAP CHIFA SP. Z O.O.	Nowy Tomyśl
14.	GLAXOSMITHKLLNE PHARMACEUTICALS SA	Poznań
15.	PRZEDSIĘBIORSTWO BARBARA KACZMAREK SPÓŁKA JAWNA	Gostyń
16.	SAPA ALUMINIUM SP. Z O.O.	Trzcianka
17.	SPÓŁDZIELNIA MLECZARSKA	Gostyń

Źródło: <http://www.diamentyforbesa.pl/index.php?action=page&parent=313&view=314>

Potwierdzeniem dobrej kondycji wiodących przedsiębiorstw aglomeracji jest ich wysoka pozycja na prestiżowych listach największych polskich firm, ogłoszonych w 2007 r. przez dziennik „Rzeczpospolita”. Na liście 500 znalazło się 20 firm, które mają siedzibę w aglomeracji poznańskiej. W pierwszej 50 uplasowały się dwie: Volkswagen Poznań sp. z o.o. (12. pozycja) i Grupa Energetyczna Enea SA (34. pozycja). Wartość rynkowa firm ujętych w rankingu wynosi łącznie od 35 do 40 mld zł. Najwyższą wartość rynkową, przewyższającą 2 mld zł, posiadają 4: Grupa Energetyczna Enea SA (7,4 mld zł), Kompania Piwowarska SA (7 mld zł), Volkswagen Poznań sp. z o.o. (6 mld zł) oraz GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA (4,9 mld zł). Na liście 2000 ujęto 108 przedsiębiorstw z obszaru aglomeracji poznańskiej. W pierwszej 50, oprócz Volkswagen Poznań sp. z o.o. (11. pozycja) i Grupy Enea SA (29), znalazła się także firma Jeronimo Martins Dystrybucja SA (22. pozycja). W rankingu w kategorii Największy Inwestor wyróżniono Grupę Enea SA oraz Kompanię Piwowarską SA, Największy Eksporter to Volkswagen Poznań sp. z o.o., Najbardziej Efektywni to Kompania Piwowarska SA. W kategorii Najwięksi w swoich branżach wyróżniono 3 firmy: H. Cegielski – Poznań SA, Centra SA oraz Kimball Electronics Poland sp. z o.o.

W regionalnym rankingu „Złota Setka Wielkopolski”, publikowanym przez redakcję dziennika „Polska Głos Wielkopolski”, w 2007 roku na liście znalazły się 64 firmy z aglomeracji poznańskiej. Ich łączny przychód ze sprzedaży stanowił blisko 77% przychodów wszystkich firm z województwa wielkopolskiego, ujętych w rankingu. Najwyżej zostały ocenione: Volkswagen Poznań sp. z o.o., Jeronimo Martins Dystrybucja SA, Enea SA, GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, H. Cegielski – Poznań SA, Nivea Polska SA, Centra SA, Aluplast sp. z o.o., Dalkia Poznań SA, Aquanet SA, Solaris Bus & Coach SA, Przedsiębiorstwo Handlowe Arko sp. z o.o., PBG SA, Schattdecor sp. z o.o., Odlewnia Żeliwa Śrem SA, Zakłady Chemiczne Luboń sp. z o.o.¹⁵

Biorąc pod uwagę sygnały płynące z rynku, dyrekcja szkoły nawiązała kontakt z największymi firmami wymienianymi w powyższych rankingach, m.in. z Firmą MAN, Solaris, Volkswagen, Enea czy Dalkia. Kontakty te mają pozwolić absolwentom i uczniom na zapoznanie się z ofertą firm, wymaganiami stawianymi przyszłym pracownikom, jak i kulturą przedsiębiorstw.

Perspektywy rozwoju rynku

Rynek aglomeracji poznańskiej, jak zaprezentowaliśmy w tej analizie, rozwija się bardzo dynamicznie. W przyszłości w regionie potrzebni będą przede wszystkim

¹⁵ <http://www.poznan.pl/mim/public/inwestycje/pages.html?id=9379&ch=9384&p=9393&instance=1017&lang=pl&lhs=inwestycje&rhs=publications/>.

pracownicy firm usługowych. Wielkopolska posiada silne zaplecze małych i średnich przedsiębiorstw, w związku z czym nawet potencjalne przeniesienia centrali firm do Warszawy nie powinny spowodować problemów na rynku pracy.

Polityka promocyjna regionu również traktuje pozyskiwanie nowych inwestycji i kreowanie wizerunku Poznania jako miasta biznesu jako priorytet.

Położenie geograficzne Poznania, jak również długa tradycja przedsiębiorczości sprawiają, że rozwój rynku pracy w regionie nie powinien stanowić problemu.

Inwestycje związane z Euro 2012 spowodują wzrost miejsc pracy w najbliższym czasie oraz rozwój już istniejących firm.

Polityka inwestycyjna

Działania miasta w zakresie inwestycji również mają wpływ na decyzje dotyczące kierunków kształcenia, specjalizacji oraz charakteru projektów organizowanych przez Zespół Szkół Ekonomicznych. Przykładem może być wspomniane już wcześniej szkolenie w obsłudze klienta i pracy w call center, związane z coraz większą liczbą centrów outsourcingowych w Poznaniu.

W ostatnim czasie magistrat postawił na budowanie wizerunku Poznania jako miasta biznesu. Jeśli wizerunek ten będzie promowany konsekwentnie i w przemyślany sposób, może mieć ogromny wpływ na decyzje inwestycyjne. Pozycja Poznania jako miejsca na inwestycje została zauważona i doceniona na świecie.

Urban Land Institute, organizacja badawcza i edukacyjna o charakterze pozarządowym, w swoim najnowszym raporcie wyróżniła Poznań i wysoko oceniła jakość obsługi inwestorów w tym mieście.

Raport przygotowany przez ULI we współpracy z ING i opublikowany w kwietniu 2009 roku zawiera rekomendacje poszczególnych miast europejskich jako lokalizacji nowych inwestycji. Wiele miejsca poświęcono w nim właśnie stolicy Wielkopolski.

Autorzy wymienili Poznań jako jedno z 30 najlepszych miast do inwestowania w Europie, obok Barcelony, Frankfurtu czy Dublina. Wspólnym mianownikiem wyróżnionych metropolii jest skuteczna polityka inwestycyjna. Poznań został doceniony głównie za profesjonalizm działania Biura Obsługi Inwestorów i Promocji Inwestycji Urzędu Miasta. Doceniono też m.in. pomysł powołania tzw. pilota inwestycji, czyli wyznaczonej osoby do kontaktu z firmą, która w Poznaniu zainwestowała min. 5 mln euro lub utworzyła 50 miejsc pracy. Autorzy raportu z uznaniem napisali też o miejskiej stronie internetowej <http://www.poznan.pl/>, na której można znaleźć informacje o preferowanych przez Poznań rodzajach inwestycji, a także pełną ofertę terenów inwestycyjnych w mieście.¹⁶

¹⁶ <http://polska.trade.gov.pl/aktualnosci/article/a,2724>,

Jak już wspominaliśmy, Poznań działa bardzo aktywnie na polu promocji własnej działalności, tak więc oprócz przyciągania nowych firm promowane jest zakładanie nowych biznesów.

W mieście działają parki technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości, w aglomeracji rozbudowywana jest sieć dróg oraz rozwijana powierzchnia biurowa wysokiej klasy. Podpoznańskie gminy należą do najbogatszych w Polsce – Tarnowo Podgórne, Suchy Las, Komorniki to miejsca, gdzie firmy chcą inwestować i gdzie inwestują.

Władze miasta budują również wizerunek Poznania jako miasta akademickiego, chcą tym samym przyciągnąć młodych na studia do Poznania, pokazać inwestorom zainteresowanym inwestycjami w naszym mieście, że mogą pozyskać tutaj wykształconych pracowników. Dzięki temu wizerunkowi również absolwenci Zespołu Szkół Ekonomicznych mają szansę na korzystne oferty pracy.

Kompetencje kluczowe a rynek pracy

Obecny rynek pracy wymaga od naszych uczniów i absolwentów przede wszystkim dobrej znajomości języków obcych, pozwalającej na swobodne komunikowanie się. W rejonie Poznania kładzie się zwłaszcza nacisk na znajomość języka niemieckiego i angielskiego.

Pracodawcy cenią pracowników umiejących współpracować w grupie. Szukają osób elastycznych, zdolnych do szybkiego przystosowania się z zmian w organizacji i na rynku.

Doświadczenie jest ważne dla pracodawców, ale cenią oni również wiedzę praktyczną i zaangażowanie. Duże znaczenie mają umiejętności analityczne, oraz umiejętność samodzielnego rozwiązywania problemów. Praktyczna znajomość komputera, MS Office'a, jak i specjalistycznych programów związanych z daną branżą są wysoko cenione na rynku pracy. Pracodawcy wymagają również od swoich pracowników sprawnego poruszania się w świecie Internetu.

Możliwości zatrudnienia i funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy

Jak już wspomnieliśmy wcześniej, rynek pracy w Poznaniu nie boryka się z takimi problemami, jak ma to miejsce w innych miejscach Polski czy Europy – bezrobocie jest bardzo niskie, stosunkowo niedużo firm zwalniało w ostatnim czasie pracowników. Absolwenci ZSE mają możliwość pracować tak w dużych przedsiębiorstwach działających w Poznaniu, jak i w średnich i małych firmach. Zwykle podejmują pracę na stanowiskach biurowych i administracyjnych. Absolwenci ZSE mogą podejmować też pracę w hotelarstwie, które z każdym rokiem coraz bardziej rozwija się

w mieście i regionie, oraz w turystyce. Banki oraz działy finansów i księgowości również stoją przed nimi otworem. Zwykle absolwenci tych kierunków podejmują pracę jako młodszy księgowy albo pomoc księgowego.

Duże zapotrzebowania na rynku jest również na informatyków i handlowców. Jeśli chodzi o informatyków poszukiwani są projektanci stron WWW oraz graficy, dużym zainteresowaniem cieszą się również pracownicy odpowiedzialni za prace związane z administracją sieci komputerowych.

4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

Prognozy demograficzne

Spółeczeństwo polskie starzeje się w postępującym tempie. Według wyników badań przedstawionych przez GUS liczba urodzeń będzie w kolejnych latach systematycznie spadać, a w roku 2030 zatrzyma się na poziomie ok. 230 tys. Do tego też roku liczba ludności Polski ma spaść do ok. 36 milionów. Postęp medycyny sprawi, że długość życia znacznie się zwiększy. W roku 2030 osoby ok. 60 roku życia będą stanowiły prawie $\frac{1}{4}$ populacji. W chwili obecnej jest to niespełna 15%. Liczba osób powyżej 60. roku życia będzie w kolejnych latach wzrastać, przewidywane jest, że osoby powyżej 60. roku życia mogą stanowić nawet 40% populacji Polski.¹⁷

Polki, jak również inne mieszkanki Europy, rodzą zdecydowanie za mało dzieci, model rodziny zmienił się w ostatnich latach – w Polsce i w Europie jest coraz więcej par bezdzietnych z wyboru, rozwodów, a decyzja o macierzyństwie jest odkładana w nieskończoność.

Starzenie się społeczeństwa oznacza, że w ciągu najbliższych 25 lat udział osób w wieku emerytalnym zwiększy się dwukrotnie, natomiast dzieci może być nawet o połowę mniej. W wyniku tego już za kilkanaście lat osób w wieku poprodukcyjnym może być więcej niż tych w wieku produkcyjnym, a w Polsce i w Europie będzie brakowało rąk do pracy. Co więcej, systemy emerytalne i opiekuńcze nie będą w stanie sobie poradzić ze zmianami zachodzącymi na rynku.¹⁸ Grupą, w którą najbardziej uderzy ta sytuacja, mogą być obecne 20-latki, wchodzące dziś na rynek pracy.

¹⁷ Rozważania nad kryzysem demograficznym w Polsce z elementami antropologii wczesnego macierzyństwa, Karolina Świrska-Czałbowska, www.kobieta.gov.pl/?1,26,218/.

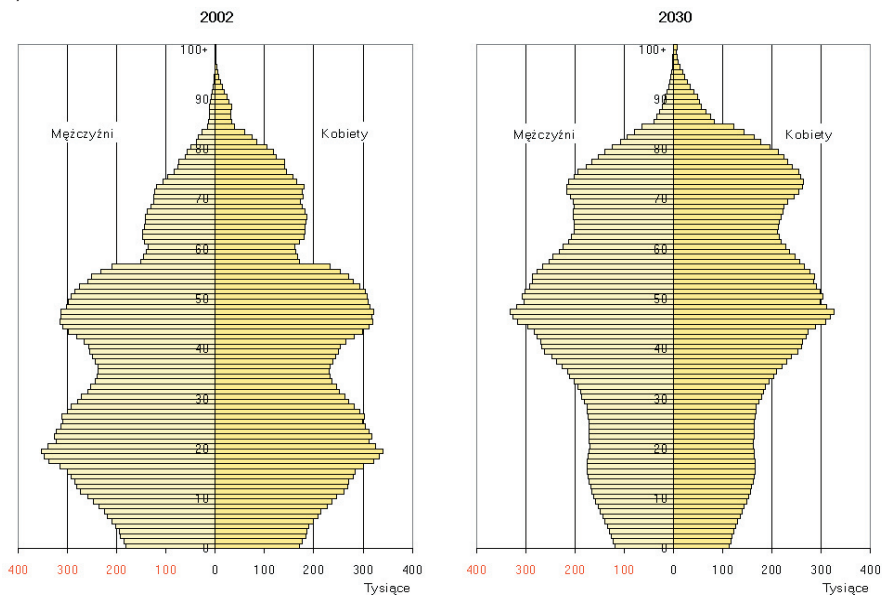
¹⁸ Rozważania nad kryzysem demograficznym w Polsce z elementami antropologii wczesnego macierzyństwa, Karolina Świrska-Czałbowska, www.kobieta.gov.pl/?1,26,218/.

W związku z tym w najbliższych latach będzie się też zmieniać rynek pracy. Trwają obecnie debaty nad przedłużeniem wieku produkcyjnego. Wprowadzenie takiej zmiany będzie niezbędne w dłuższym okresie, ponieważ wkrótce osoby wchodzące na rynek pracy nie będą pracowały na swoje emerytury, ale będą utrzymywały pokolenia przechodzące na emeryturę.

Co więcej, to głównie osoby młode wyjechały z Polski po 2004 roku. Można się więc pokusić o stwierdzenie, że gdyby nie wyjazdy w celach zarobkowych współczynnik bezrobocia wśród osób młodych byłby wyższy.

Wiele osób, które wyjechały zwłaszcza do Anglii i Irlandii, mimo kryzysu zdecydowało się na pozostanie tam. Musimy jednak pamiętać, że osoby, które zdecydują się na powrót, mogą stanowić konkurencję na rynku pracy dla tych młodych, którzy pozostali w kraju.

W odniesieniu do rynku pracy spowoduje to sytuację, w której coraz większy będzie popyt na rynku pracy na osoby młode. Dopóki jednak młodzi pracownicy nie będą kształceni w sposób kompleksowy i dostosowany do potrzeb rynku, pracodawcy nie będą skłonni im zaufać.

Rys. 1. Ludność według płci i wieku w roku 2002 i prognozowana na rok 2030.¹⁹

¹⁹ Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2004 roku, GUS; online: http://www.stat.gov.pl/dane_spol-gosp/ludnosc/demografia/2004/demografia_04.doc za Rozważania nad kryzysem demograficznym w Polsce z elementami antropologii wczesnego macierzyństwa, Karolina Świrska-Czałbowska

Współpraca szkoły z zakładami pracy

Szkoła współpracuje z zakładami pracy na terenie regionu. Z jednej strony organizowane są spotkania z przedstawicielami firm, którzy prezentują uczniom możliwości zatrudniania oraz przybliżają specyfikę firmy, z drugiej – uczniowie są zapraszani do odwiedzania firm, żeby na żywo zobaczyć, jak wygląda praca, porozmawiać z pracownikami oraz skonfrontować wiedzę nabytą w szkole z rzeczywistością na rynku pracy.

Instytucje i firmy bardzo często patronują konkursom i projektom organizowanym przez ZSE, wynika to z renomy szkoły na rynku pracy oraz z docenienia poziomu wiedzy i przygotowania absolwentów szkoły.

W szkole działają nauczyciele z uprawnieniami doradcy zawodowego oraz pedagog. Pozwala to przygotowywać z uczniami ścieżkę kariery dostosowaną do potrzeb rynku oraz przygotować ich do rozmów kwalifikacyjnych i pisanie CV. Przy szkole działa również biuro karier, które prezentuje uczniom oferty pracy i praktyk.

Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy

Zespół Szkół Ekonomicznych stara się jak najlepiej przygotować uczniów do wejścia na rynek pracy. Szkoła realizuje dziesiątki projektów, współpracuje ze stowarzyszeniami branżowymi oraz przedsiębiorstwami.

Patronat nad ZSE objął Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, dzięki czemu uczniowie mogą uczestniczyć w wykładach światowej sławy specjalistów, a także spotykać się z praktykami biznesu.

Pracownicy i studenci Uniwersytetu Ekonomicznego prowadzą dla uczniów ZSE zajęcia dydaktyczne oraz pomagają w przygotowaniu ich do Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej. Młodzież z ZSE ma zapewniony dostęp do zbiorów Biblioteki Głównej UE, a nauczyciele mogą liczyć na pomoc przy opracowywaniu materiałów dydaktycznych. Dzięki temu uczniowie zyskują jeszcze lepsze i pełniejsze przygotowanie zawodowe, a najbardziej wytrwali mogą kontynuować swoją karierę edukacyjną w murach uczelni.

Współpraca z przedsiębiorstwami pozwala uczniom na zapoznanie się z ofertą rynku pracy i pracodawców, zezwala też na weryfikację pozyskiwanej w toku nauczania wiedzy z realiami rynku oraz możliwość sprawdzenia tej wiedzy w praktyce.

Zespół Szkół Ekonomicznych jest szkołą o bogatej tradycji, która patrzy w przyszłość. Zmieniająca się rzeczywistość wymaga, aby ekonomista miał nie tylko wiedzę teoretyczną, ale też był człowiekiem otwartym na nowe wyzwania, także technologiczne. Nasi uczniowie posiadają więc umiejętność obsługi programów kompu-

terowych przydatnych w prowadzeniu nowoczesnej firmy, umiejętność korzystania z pakietu Office, potrafią także wykorzystywać w pracy Internet jako źródło informacji oraz specjalistyczne programy dostosowane do profilu firmy. Dzięki programom wymiany międzynarodowej uczniowie ZSE mają możliwość poznania innych kultur, zapoznania się z systemem edukacji w Europie, ale przede wszystkim wymiany sprawiają, że uczniowie są bardziej otwarci na świat, pewniejsi siebie. Jest to również doskonała okazja do sprawdzenia i pogłębienia znajomości języków obcych.

Projekt partnerski eCommerce S2S powstał przy współpracy nauczycieli z ZSE Poznań i BBS Stadthagen.

W centrum zainteresowania obu szkół jest połączenie międzykulturowego dialogu z nauką funkcjonowania w polskim i niemieckim przedsiębiorstwie symulacyjnym w oparciu o technologie informacyjne i komunikacyjne. Komunikacja językowa w obu projektach przebiega w trzech językach: niemieckim, angielskim i polskim.

We wrześniu 2008 roku odbyła się w Poznaniu pierwsza wymiana uczniów zaangażowanych w projekt eCommerce S2S. Podczas 10-dniowego pobytu uczniowie poznawali się i realizowali projekt międzykulturowy. Uczniowie wspólnie zbierali materiały w Internecie, odwiedzali biblioteki i muzea, wyszukując danych dotyczących historii, geografii i uwarunkowań społeczno-kulturowych regionów, w których są położone szkoły. Następnie uczniowie przeanalizowali zdobyte informacje, opracowali je, a wyniki zaprezentowali uczennicom i uczniom szkoły partnerskiej podczas wspólnej kolacji pożegnalnej.

Podczas warsztatów „Kompetencja międzykulturowa” uczniowie nauczyli się poprzez analizę historii spoglądać na różnice kulturowe bez uprzedzeń. Opracowali cechy wspólne i różnice obu kultur i ustalili indywidualne reguły działania, niezbędne do bezpośredniej komunikacji kulturowej i społecznej, oraz udokumentowali je w trójjęzycznej ulotce.

ZSE aktywnie promuje wiedzę ekonomiczną nie tylko na terenie Wielkopolski. „Konkurs z Rachunkowości – Akademia Księgowego”, organizowany we współpracy z Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, Oddział Wielkopolska, został doceniony nie tylko w Wielkopolsce – MEN przyznało ZSE I nagrodę i tytuł laureata w obszarze edukacja ekonomiczna.

Szkoła aktywnie promuje przedsiębiorczość i stara się prezentować uczniom przykłady prężnie działających firm, a spotkania z praktykami biznesu uświadamiają uczniom, jak działa rynek. Dzięki specjalności mała przedsiębiorczość ZSE promuje wśród uczniów kreatywność i przedsiębiorczość oraz pokazuje, że praca „na swoim” stawia wiele wyzwań przez osobami, które się na nią zdecydowały, ale również pozwala na realizację własnych celów.

Zespół Szkół Ekonomicznych jest szkołą, która nie tylko przekazuje uczniom wiedzę, ale również stara się pokazać im otaczający świat.

Współpraca szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnienie w pracy z uczniem

Jak już wspomnieliśmy wcześniej, region wielkopolski jest dużym rynkiem pracy dla absolwentów ZSE. Ofert pracy mimo złej sytuacji ekonomicznej nie ubywa.

Dzięki wsparciu ze strony szkoły nasi absolwenci i uczniowie mają coraz większe doświadczenie w poszukiwaniu potencjalnych miejsc odbycia praktyk zawodowych oraz dostosowaniu się do zmian na rynku pracy. Szkoła rozwinęła współpracę z absolwentami, którzy otworzyli własne firmy i działają na rynku lokalnym. Starsi koledzy są dla uczniów bardziej wiarygodni, są też doskonałym przykładem, jak wiele można osiągnąć.

Nauczyciele i dyrekcja starają się wykorzystać różne okazje do spotkań uczniów z pracodawcami z lokalnego rynku pracy: warsztaty bankowe, Dzień Przedsiębiorczości, Ogólnopolski Tydzień Kariery, Światowy Tydzień Przedsiębiorczości i inne. Dzięki temu sieć pracodawców, z którymi współpracuje szkoła, jest coraz szersza. Ma to również odzwierciedlenie w patronacie renomowanych instytucji i uczelni nad klasami w ZSE.

W przyszłości ZSE powinien postawić na powstawanie nowych kierunków i specjalizacji dostosowanych do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy oraz na wspieranie mikroprzedsiębiorczości i promocję przedsiębiorczości.

Szkoła powinna zintensyfikować współpracę z sektorem bankowym oraz bardziej promować wśród uczniów postawę przedsiębiorczości i naukę języków obcych (w szczególności angielskiego i niemieckiego). Jest to niezwykle ważne, zwłaszcza pod kątem rozwoju rynku.

Uczniowie szkoły ciągle wykazują małą aktywność w poszukiwaniu praktyk zawodowych, a te praktyki, które są, nadal bywają niedostosowane merytorycznie do nauczania.

Problem, który pojawia się również w kontekście odbywania przez uczniów praktyk, to brak wymaganego przygotowania pedagogicznego przez zakładowych opiekunów praktyk zawodowych oraz brak postaw przedsiębiorczych u uczniów.

W przyszłości zagrożeniem może być niestabilny rynek pracy oraz niedostateczne inwestowanie w szkolnictwo zawodowe – brak odpowiedniej bazy dydaktycznej, potrzebnej do nabywania przez uczniów tego typu szkół elementarnych umiejętności praktycznych. Jak już wcześniej zauważyliśmy, mimo wielu możliwości na rynku

pracy uczniowie ZSE wybierają bardzo często pracę poniżej swoich kwalifikacji. Nie potrafią się zaprezentować pracodawcom, nie czują się pewnie w staraniach o pracę.

Co więcej, boom na wybrane kierunki jest zależny od panującej mody i koniunktury na rynku pracy, a nie od preferencji uczniów.

Charakterystyka uczniów

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy

Udział w projekcie „Systemowe wsparcie usług edukacyjnych dla uczniów poznańskich szkół szansą na rozwój zawodowy uczniów w Poznaniu”, który dał możliwość uczniom poznania siebie, swoich mocnych i słabych stron, pozwolił realnie ocenić ich szanse na rynku pracy poprzez zanalizowanie indywidualnego profilu osobowo-zawodowego w oparciu o przeprowadzone wcześniej cztery testy psychologiczne.

Wybór naszej szkoły pozwala uczniom znaleźć pracę w różnych przedsiębiorstwach i firmach dzięki wykorzystaniu wiedzy teoretycznej i praktycznej, ponieważ szkoła przygotowuje ich do pracy nie tylko na stanowiskach określonych przez zawód, jaki zdobywają po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje, ale także daje możliwość zatrudnienia w działach, takich jak handlowy, marketingowy czy w sekretariacie itp.

Szkołę cechuje też różnorodność oferty pozalekcyjnej, takiej jak udział w Dniu Przedsiębiorczości (możliwość spędzenia jednego dnia w pracy), projekcie szkolnym „Moja przyszłość to moja firma” (biorący w nim udział informatycy mogli nabyć nowe umiejętności, takie jak założenie i prowadzenie własnej firmy), konkursie z rachunkowości (sprawdzenie swoich umiejętności przed egzaminem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe; możliwość dalszego rozwoju zawodowego), projekcie 3D-max (zauważenie przez organizatorów bardzo dużych umiejętności uczniów, możliwość rozbudowania swojego portfolio i zwiększenia swoich szans na rynku pracy) itp.

Uczniowie naszej szkoły mają szanse na znalezienie pracy na stanowiskach niskiego szczebla. Tylko nieliczni, dzięki swojej determinacji i pracowitości, będą mieli możliwość awansu i zrobienia kariery, ponieważ wąska grupa naszych uczniów przykłada się do nauki przedmiotów zawodowych. Wielu uczniów nie do końca rozoznaje się jednak w sytuacji na rynku pracy.

Niektórzy uczniowie nie myślą jeszcze o swojej przyszłości, w związku z czym nie inwestują w siebie poprzez udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych, organizowanych czy to w szkole, czy poza szkołą.

Wielu z nich chce za naukę zabrać się dopiero w czwartej klasie, wierząc w to, że wiedza nabyta w ostatniej klasie technikum przyniesie wymarzone efekty w postaci dobrych ocen, zdania matury i dostania się na studia.

Część uczniów wybrało też szkołę przez przypadek i w przyszłości wybierze pracę w zawodzie niezwiązanym z wybraną specjalizacją. Uczniowie czują się też rozczarowani wybranym zawodem, widzą rozdźwięk między tym, jakie były ich oczekiwania i czego nauczyli się w szkole, a tym, jakie oczekiwania ma potencjalny pracodawca.

Obserwujemy też ciągle zmieniające się zapotrzebowanie na zawody, których wcześniej nie było, oraz brak możliwości zatrudnienia przy zakończonej edukacji na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej.

Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych oraz kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania kompetencji kluczowych

Zadania i wyzwania stawiane dzisiaj przed szkołami wymuszają współpracę nauczycieli. Przy przydzielaniu zadań nauczycielom dyrekcja szkoły wykorzystuje wszelkie powiązania prowadzące do jednoczesnych sukcesów poszczególnych osób i całej organizacji. Trzeba realizować różnorodne cele wspólnie, gdyż szkoły nie tworzy się w oderwaniu od innych. Z całą pewnością można stwierdzić, że podstawą dobrej pracy szkoły jest takie grono nauczycieli, w którym rywalizację zastąpiono współpracą.

Dlatego pozytywnym aspektem działalności Zespołu Szkół Ekonomicznych jest współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych w ramach szkoły, która działa bez większych problemów. Nauczyciele współuczestniczą w tworzeniu projektów mających na celu aktywizację uczniów. W projektach tych pokazują, że poza specjalistyczną wiedzą zawodową wiedza ogólna jest również bardzo ważna, zwłaszcza że otwiera drogę do dalszej edukacji. Nie bez znaczenia jest odpowiednia polityka przekazywania oraz aktualizowania wiedzy praktycznej w kontekście zapotrzebowania lokalnego rynku pracy. Jest to klucz do sukcesu uczniów naszej szkoły na rynku pracy.

Poprawy wymaga jednak współpraca przy wykorzystywaniu wiedzy zdobywanej na różnych przedmiotach w praktyce, korelacja treści nauczania, wykorzystywanie w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących przykładów z praktyki zawodowej, z którą mają i będą mieli do czynienia nasi uczniowie. Uczniowie bardzo często nie wiedzą, w jaki sposób mogą wykorzystać wiedzę uzyskaną w szkole w przyszłej pracy. Zajęcia w większym stopniu powinny być prowadzone z wykorzystaniem aktywizujących metod pracy, w tym również możliwości, jakie daje technologia informacyjna.

Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni zwrócić większą uwagę na rozwój współpracy i promowania postaw przedsiębiorczości wśród uczniów.

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Zespół Szkół Ekonomicznych w ostatnich latach uzyskał, realizując projekty zewnętrzne, trzy nagrody traktowane również przez nas jako trzy wizytówki: szkoły przedsiębiorczej, szkoły bezpiecznej i szkoły otwartej. Wskazują one na potencjał, którym szkoła dysponuje, na możliwości, które drzemią w kadrze pedagogicznej i uczniach ZSE. Jednocześnie przeprowadzane w szkole badania, prowadzone zarówno w ramach poprawy jakości pracy szkoły, jak i w trakcie realizowanych projektów, wskazują na oczekiwania i potrzeby środowiska szkolnego. Wiele z nich związanych jest z rozwojem kompetencji kluczowych, również tych, które mają być rozwijane w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. ZSE jest szkołą dynamicznie rozwijającą się, o ogromnym potencjale. Szkoła kładzie nacisk na przekazywanie uczniom praktycznej wiedzy oraz umiejętności potrzebnych na rynku pracy. Ciągłe jednak duża grupa uczniów nie wierzy w swoje umiejętności i zdobytą wiedzę oraz nie potrafi wykorzystać tej wiedzy w podejmowanych przez siebie działaniach. Widoczne jest to wśród uczniów klas informatycznych, z których wielu powinno swoją przyszłość upatrywać we własnej działalności gospodarczej. Do podjęcia takiej działalności powinny przygotowywać zajęcia z podstaw przedsiębiorczości. Uczniowie klas ekonomicznych, organizacji reklam i obsługi turystycznej mają największe problemy ze znajomością języków obcych, również w zakresie słownictwa zawodowego. Brakuje im zajęć konwersacyjnych, które powinny być realizowane w małych grupach, również na zajęciach pozalekcyjnych. Dla większości z nich komputer i technologia informatyczna są pojęciami znanymi i deklarują dobrą ich znajomość. W praktyce ta znajomość ogranicza się do podstawowych narzędzi, również tych zawodowych. Byłoby wskazane, by zajęcia z technologii informatycznej wspomagały uczniów w rozpoznaniu ich własnych uzdolnień i zainteresowań informatycznych, rozbudzały zainteresowanie młodzieży rozwojem wiedzy informacyjnej oraz nowymi możliwościami dostępu do informacji i komunikowania się. Stworzyły warunki do osiągnięcia umiejętności posługiwania się komputerem, jego oprogramowaniem i technologią informatyczną. Uwrażliwiały uczniów na zagrożenia wychowawcze związane z niewłaściwym korzystaniem z komputerów i ich oprogramowania. Oczywiście w trakcie zajęć uczniowie powinni doceniać znajomość języka angielskiego jako podstawowego języka komunikacji w informatyce.

Przedmioty matematyczno-przyrodnicze w ocenie wielu ekspertów są szczególnie ważne dla młodzieży. Również rynek pracy wskazuje na ich znaczenie. Ministerstwo Edukacji, widząc problem wynikający z niskiej motywacji do nauki tych przedmiotów, wprowadziło jako obowiązkowy na maturze egzamin z matematyki. Wyniki próbnych egzaminów w ZSE, ale także w województwie i kraju, pokazały największe problemy.

Kuratorium w Poznaniu badało, które zadania są nie do przejścia dla przyszłorocznych maturzystów. Odpowiedź: te z geometrii i funkcji, czyli zadania, w których nie wystarczy znajomość definicji i wzorów, podstawienie wartości i obliczenie, ale takie, które wymagają interpretacji, analizy danych. Uczniowie potrafią obliczyć proste zadania, ale poważny problem pojawia się wtedy, gdy muszą wykorzystać logicznie swoją wiedzę. Jeśli już na tym etapie mają kłopoty z interpretacją zadań, to w przyszłości nie tylko w matematyce, ale też w wielu innych dziedzinach mogą mieć trudności z wykorzystaniem matematycznych narzędzi potrzebnych do logicznego myślenia. Modyfikacja programu nauczania matematyki powinna uwzględnić te i inne wnioski płynące z analizy egzaminów zewnętrznych.²⁰

Zadaniem nauczycieli powinno więc być pokazywanie uczniom właściwej ścieżki rozwoju zawodowego, promowanie przedsiębiorczości i pokazywanie, że nie warto być biernym na rynku pracy. Szkoła musi rozwijać kompetencje w ramach przedmiotów zawodowych, uczniowie muszą mieć okazję zapoznać się z lokalnym rynkiem pracy. Kontakty z przedsiębiorcami powinny być stałe, podtrzymywane i budowane.

ZAŁĄCZNIKI – ANALIZA SWOT

Analiza SWOT

Współpraca szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnianie w pracy z uczniem

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> • duży rynek pracy lokalny, jak i regionalny, • coraz większe doświadczenie w poszukiwaniu potencjalnych miejsc odbycia praktyk zawodowych oraz dostosowanie się do zmian na rynku pracy, • renoma szkoły i jej dobra lokalizacja, • współpraca z absolwentami szkoły, którzy prowadzą własne firmy i mogą przekazywać własne doświadczenie w poruszaniu się na lokalnym rynku pracy, • wykorzystywanie różnych okazji do wszelkich spotkań uczniów z pracodawcami z lokalnego rynku pracy: warsztaty bankowe, Dzień Przedsiębiorczości, Ogólnopolski Tydzień Kariery, Światowy Tydzień Przedsiębiorczości itp., • coraz szersza sieć kontaktów z pracodawcami, budowana przy okazji realizacji projektów szkolnych i pozaszkolnych, • patronat renomowanych instytucji i uczelni nad klasami w ZSE. 	<ul style="list-style-type: none"> • powstawanie nowych kierunków i specjalizacji dostosowanych do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy (wdrażanie przyszłościowych kierunków), • realizacja nowych projektów promujących przedsiębiorczość, • nowe inwestycje w mieście i regionie, • intensyfikacja współpracy z rynkiem usług, • realizacja projektów wspierających naukę języków, również języka zawodowego.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • brak u wielu uczniów postaw przedsiębiorczych, • niechęć do rozwijania swojej wiedzy i umiejętności zawodowych, • brak wymaganego przygotowania pedagogicznego przez zakładowych opiekunów praktyk zawodowych, • słabe zaplecze techniczne i organizacyjne części zakładów pracy, • niewielkie wykorzystanie przez organ prowadzący funduszy unijnych na rzecz poprawy jakości kształcenia zawodowego, np. wyposażenie pracowni przedmiotowych, • brak dobrej znajomości języków obcych przez uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zainteresowania wielu zakładów pracy praktykami uczniów w obecnej formie, • zwiększający się deficyt miejsc w zakładach pracy do realizacji obowiązkowych praktyk zawodowych, • jednostronne i uzależnione od koniunktury ukierunkowanie na wybrane kierunki edukacji, • niestabilny rynek pracy.

²⁰ http://wyborcza.pl/1,76842,6362047,Z_matematyka_jest_zle__A_matura_juz_za_rok.html/.

Analiza SWOT
Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych
Wykorzystywanie wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none">• wypracowanie form współpracy między nauczycielami podczas realizacji programów na rzecz poprawy jakości pracy szkoły,• zastąpienie rywalizacji współpracą nauczycieli,• wykorzystywanie wiedzy ogólnej i specjalistycznej w projektach związanych z rynkiem pracy.	<ul style="list-style-type: none">• odpowiednia polityka przekazywania oraz aktualizowania wiedzy praktycznej w kontekście zapotrzebowania lokalnego rynku pracy.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• niewystarczająca współpraca przy wykorzystywaniu wiedzy zdobywanej na różnych przedmiotach w praktyce,• brak korelacji treści nauczania,• zbyt małe wykorzystywanie w nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących przykładów z praktyki zawodowej, z która mają i będą mieli do czynienia uczniowie.	<ul style="list-style-type: none">• brak zrozumienia przez część grona pedagogicznego, że dynamicznie zmieniający się rynek pracy wymaga od nauczycieli ciągłego dokształcania oraz poszerzania wiedzy.

Analiza SWOT

**Kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów szkoły
Pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów, rozwijanie umiejętności kluczowych
oraz przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy**

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> • dobra znajomość komputera i umiejętność obsługi, • umiejętność pracy w grupach projektowych, • zdolność uczniów do świadomego planowania nauki i wykonywania zadań, • samodzielność w zdobywaniu wiedzy i nowych umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększający się popyt na rynku na zawody, do pracy w których przygotowuje ZSE, • wielkopolski rynek pracy jako jeden z najmniej dotkniętych sytuacją ekonomiczną stwarza szanse dla absolwentów i uczniów ZSE, • coraz szersza współpraca szkoły z podmiotami na wielkopolskim rynku pracy.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • brak znajomości języków obcych i brak umiejętności posługiwania się nimi w praktyce, • nieumiejętność wykorzystania technologii informatycznych, • brak wiary w umiejętności wyniesione ze szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnienie się wykształcenia wyższego i zatrudnianie przez pracodawców przede wszystkim absolwentów wyższych uczelni, • coraz popularniejsze kształcenie ustawiczne, dzięki któremu dotychczasowi pracownicy firm podwyższają swoje kwalifikacje.

Analiza SWOT

**Kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania kompetencji kluczowych
Umiejętność dostosowywania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych
i rynku pracy**

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> • dobre wykształcenie i przygotowanie do nauczania zawodowego przez kadre pedagogiczną, • doświadczony zespół nauczycieli potrafiących ze sobą współpracować, • praktyczna wiedza nauczycieli przedmiotów zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawne i szybkie dostosowywanie programów edukacyjnych do zmian na rynku pracy, • promowanie w uczniach postaw przedsiębiorczych.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • brak wystarczającej liczby godzin dydaktycznych, by przygotować uczniów do wielu wymagań rynku pracy, • częste zmiany programów nauczania. 	<ul style="list-style-type: none"> • rynek pracy ceniący doświadczenie, a nie przygotowanie merytoryczne, • brak wiedzy o kierunkach reformy szkolnictwa zawodowego po 2012 roku.

Analiza SWOT
Charakterystyka uczniów
Znajomość wymagań, potrzeb i prognoz rynku pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> • udział w projekcie „Systemowe wsparcie usług edukacyjnych dla uczniów poznańskich szkół szansą na rozwój zawodowy uczniów w Poznaniu”, który dał możliwość uczniom poznania siebie, swoich mocnych i słabych stron, • szkoła pozwala uczniom znaleźć pracę w różnych przedsiębiorstwach i firmach, • różnorodność oferty pozalekcyjnej, konkursów i olimpiad, do których przygotowują się uczniowie ZSE. 	<ul style="list-style-type: none"> • zawody, do których przygotowuje ZSE, są zawodami poszukiwanymi i zapotrzebowanie na absolwentów większości z nich w najbliższej przyszłości powinno wzrastać.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wielu uczniów nie ma rozeznania w sytuacji na rynku pracy, • niektórzy uczniowie nie myślą jeszcze o swojej przyszłości, w związku z czym nie inwestują w siebie poprzez udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych organizowanych czy to w szkole, czy poza nią, • przypadkowy wybór szkoły i podjęcie w przyszłości pracy w zawodzie niezwiązanym z wybraną specjalizacją. 	<ul style="list-style-type: none"> • dynamicznie zmieniająca się sytuacja na krajowym i regionalnym rynku pracy, • oczekiwanie przez pracodawców wyższego wykształcenia od zatrudnianych pracowników.

ŹRÓDŁA:

- Rozważania nad kryzysem demograficznym w Polsce z elementami antropologii wczesnego macierzyństwa, Karolina Świrski-Czałbowska, www.kobieta.gov.pl/?1,26,218,
- Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2004 roku, GUS
- Rynek pracy w Poznaniu i powiecie poznańskim 2009, raport PUP w Poznaniu
- Kompetencje kluczowe za Fundusze Europejskie na lata 2007–2013, Narodowa Strategia Spójności 2007–2013, http://www.efs.gov.pl/slownik/Strony/Kompetencje_kluczowe.aspx
- www.rynekpracy.pl
- www.pracuj.pl
- www.wynagrodzenia.pl
- Atrakcyjność inwestycyjna województw, <http://ibngr.pl>
- <http://www.poznan.pl/mim/public/inwestycje/pages.html?id=9379&ch=9384&p=9393&instance=1017&lang=pl&lhs=inwestycje&rhs=publications> inwestycje w Poznaniu
- <http://polska.trade.gov.pl>
- <http://www.egospodarka.pl/49457,Handlowcy-wciaz-rozchwytywani,1,39,1.html>
- <http://www.egospodarka.pl/39025,Wykształcenie-srednie-najbardziej-pozadane,1,39,1.html>
- <http://www.diamentyforbesa.pl/index.php?action=page&parent=313&view=314>
- http://wyborcza.pl/1,76842,6362047,Z_matematyka_jest_zle__A_matura_juz_za_rok.html
- <http://www.univ.rzeszow.pl/wmp/technika/wfurmanek/284.pdf>
- Materiały własne